

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

19. prosinca 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Direktiva 2008/48/EZ – Ugovori o potrošačkim kreditima – Članak 10. stavak 2. – Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu – Efektivna godišnja kamatna stopa – Nepostojanje naznake točnog postotka te stope – Navođenje stope kao raspona između dvije vrijednosti od 21,5 % do 22,4 %”

U predmetu C-290/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Krajský súd v Trnave (Okružni sud u Trnavi, Slovačka), odlukom od 12. ožujka 2019., koju je Sud zaprimio 9. travnja 2019., u postupku

RN

protiv

Home Credit Slovakia a.s.

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: M. Safjan, predsjednik vijeća, L. Bay Larsen i N. Jääskinen (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za slovačku vladu, B. Ricziová, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, G. Goddin i A. Tokár, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: slovački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58. i ispravak SL 2014., L 283, str. 66.), kako je izmijenjena Direktivom Komisije 2011/90/EU od 14. studenoga 2011. (SL 2011., L 296, str. 35.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 14., str. 216.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2008/48).
- 2 Ovaj zahtjev upućen je u okviru spora između osobe RN, potrošača, i društva Home Credit Slovakia a.s. (u daljnjem tekstu: Home Credit) u vezi s ugovorom o potrošačkom kreditu koji je sklopio potrošač s tim kreditnim društvom, a u okviru kojeg efektivna godišnja kamatna stopa (u daljnjem tekstu: EGKS) nije utvrđena kao jedinstvena stopa.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodne izjave 9., 19. i 31. Direktive 2008/48 glase kako slijedi:

„(9) Potpuno usklađivanje potrebno je kako bi se osiguralo da svi potrošači u Zajednici uživaju visoku i ekvivalentnu razinu zaštite svojih interesa i stvaranja istinskog unutarnjeg tržišta. [...]

[...]

(19) Kako bi se potrošačima omogućilo da odluke donose potpuno upoznati s činjenicama, treba im odgovarajuće informacije o uvjetima i troškovima kredita te o njihovim obvezama, a koje potrošači mogu ponijeti sa sobom i razmotriti, pružiti prije donošenja odluke o ugovoru o kreditu. Kako bi se osigurala najveća moguća transparentnost i mogućnost usporedbe ponuda, takve informacije trebaju obuhvaćati posebno efektivnu kamatnu stopu koja se primjenjuje na taj kredit, određenu na isti način diljem Zajednice. Budući da se efektivna kamatna stopa u ovoj fazi može naznačiti samo primjerom, takav bi primjer trebao biti reprezentativan. Stoga bi on trebao odgovarati, primjerice, trajanju i ukupnom iznosu odobrenog kredita za vrstu ugovora o kreditu koji se razmatra te, ako je to primjenljivo, za vrstu kupljenih proizvoda. Prilikom utvrđivanja reprezentativnog primjera u obzir također treba uzeti i učestalost određenih vrsta ugovora o kreditu na specifičnom tržištu. Što se tiče kamatne stope, učestalosti obroka i kapitalizacije kamata, vjerovnici bi trebali koristiti konvencionalnu metodu izračuna za predmetni potrošački kredit.

[...]

(31) S ciljem omogućavanja potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama prema ugovoru o kreditu, isti bi trebao sadržavati sve potrebne informacije u jasnom i sažetom obliku.”
- 4 Članak 1. te direktive pojašnjava da je njezina svrha usklađivanje određenih aspekata propisa ugovora država članica koji obuhvaćaju potrošačke kredite.
- 5 U članku 3. točki (i) navedene direktive propisuje se:

„Za potrebe ove Direktive:

[...]

(i) „[EGKS]’ znači ukupne troškove kredita za potrošača, izražene kao godišnji postotak ukupnog iznosa kredita, uključujući, prema potrebi, i troškove iz članka 19. stavka 2.;”

6 Članak 4. Direktive 2008/48 odnosi se na standardne informacije koje treba uključiti u oglašavanje koje se odnosi na ugovore o kreditu. Njime se predviđa da svako oglašavanje koje se odnosi na te ugovore, a koje naznačuje kamatnu stopu ili bilo kakve brojke koje se odnose na troškove kredita za potrošača mora sadržavati standardne informacije definirane na jasan, sažet i uočljiv način pomoću reprezentativnog primjera. Među tim informacijama nalazi se, među ostalim, EGKS.

7 Članak 10. te direktive, naslovljen „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, u stavku 2. točki (g) propisuje:

„2. Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[...]

g) [EGKS] i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o kreditu; treba spomenuti sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;”

8 U skladu s člankom 19. navedene direktive, naslovljenim „Izračun [EGKS-a]”:

„1. [EGKS], izjednačujući na godišnjoj osnovi sadašnju vrijednost svih obveza (povlačenja tranše, otplata i pristojba), budućih ili postojećih, dogovorenih između vjerovnika i potrošača, izračunava se u skladu s matematičkom formulom navedenom u dijelu I. Priloga I.

2. U svrhu izračuna te [EGKS-a] određuju se ukupni troškovi kredita za potrošača, uz iznimku svih pristojbi koje je potrošač dužan platiti za nesukladnost s bilo kojom od obveza utvrđenih ugovorom o kreditu i svih drugih pristojba osim kupovne cijene koju je obvezan platiti za kupnju proizvoda ili usluga bilo da se transakcija provodi u gotovini ili na kredit.

Troškove upravljanja računom na kojem su vidljive i transakcije uplata i povlačenja tranše, troškove uporabe sredstava plaćanja i za transakcije uplata i za povlačenja tranše, te sve druge troškove koji se odnose na transakcije uplata treba obuhvatiti ukupnim troškovima kredita za potrošača osim ako je otvaranje računa neobvezno i ako su troškovi računa jasno i zasebno pokazani u ugovoru o kreditu ili u bilo kojem drugom ugovoru sklopljenim s potrošačem.

3. Izračun [EGKS-a] temelji se na pretpostavci da će taj ugovor o kreditu ostati valjan tijekom dogovorenog vremenskog razdoblja te da će i vjerovnik i potrošač ispuniti svoje obveze prema uvjetima i datumima definiranim u tom ugovoru o kreditu.

4. U slučaju ugovora o kreditu koji sadrže klauzule koje dopuštaju varijacije kamatne stope i, prema potrebi, pristojbi sadržanih u [EGKS-u], ali koje se ne mogu odrediti u trenutku izračuna, [EGKS] se izračunava prema pretpostavci da će kamatna stopa i ostale pristojbe ostati fiksne u odnosu na početnu razinu i da će se one primjenjivati sve do kraja ugovora o kreditu.

5. Kada je to potrebno, u izračunu [EGKS-a] mogu se primijeniti i dodatne pretpostavke navedene u Prilogu I.

Ako pretpostavke navedene u ovom članku i u dijelu II. Priloga I. nisu dovoljne za izračun [EGKS-a] na jednoobrazan način ili ako one nisu prilagođene komercijalnoj situaciji na tržištu, Komisija može odrediti potrebne dodatne pretpostavke za izračun [EGKS-a] ili izmijeniti postojeće. [...]”

- 9 Prilog I. Direktive 2008/48 utvrđuje u svojem dijelu I. osnovnu jednadžbu kojom se utvrđuje EGKS. U njoj se pojašnjava da se rezultat te jednadžbe izračunava točnošću od najmanje jednog decimalnog mjesta. Ako je brojka na sljedećem decimalnom mjestu veća ili jednaka 5, brojka na tom određenom decimalnom mjestu uvećava se za jedan.
- 10 U dijelu II. tog Priloga I. navedene su dodatne pretpostavke za izračun EGKS-a, koje glase:
- „(a) ako ugovor o kreditu daje potrošaču slobodu povlačenja novca na osnovi ugovora, smatra se da se ukupan iznos kredita povlači odmah i u cijelosti;
- (b) ako ugovor o kreditu daje potrošaču slobodu povlačenja novca općenito, ali nameće, između različitih načina povlačenja novca na osnovi ugovora, ograničenje s obzirom na iznos kredita i razdoblje, smatra se da je iznos kredita povučen na najraniji datum predviđen ugovorom o kreditu i u skladu s tim ograničenjima za povlačenje novca na osnovi ugovor;
- (c) ako ugovor o kreditu predviđa različite načine povlačenja novca na osnovi ugovora s različitim pristojbama ili kamatnim stopama, smatra se da se ukupan iznos kredita povlači po najvišoj pristojbi i kamatnoj stopi koje se primjenjuju na najuobičajeniji mehanizam povlačenja tranše za ovu vrstu ugovora o kreditu.
- [...]
- (f) U slučaju ugovorâ o kreditu koji nisu prekoračenja po računu i otvoreni ugovori iz pretpostavki navedenih u točkama (d) i (e);
- [...]
- (ii) ako datum sklapanja ugovora o kreditu nije poznat, pretpostavlja se da je datum početnog povlačenja novca po osnovi ugovora datum koji rezultira najkraćim razmakom između tog datuma i datuma prve uplate koju treba izvršiti potrošač.
- [...]”

Slovačko pravo

- 11 Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zakon br. 129/2010 o potrošačkim kreditima i drugim kreditima i zajmovima koji se odobravaju potrošačima te o izmjenama i dopunama određenih zakona), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, u slovačko pravo prenosi Direktivu 2008/48.
- 12 Člankom 9. stavkom 2. točkom (j) tog zakona propisuje se:
- „Ugovor o kreditu mora sadržavati:
- [...]
- (j) [EGKS] i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti, izračunate na temelju podataka važećih u trenutku sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu; navode se svi slučajevi korišteni za izračun efektivne kamatne stope;”

13 Članak 11. stavak 1. navedenog zakona propisuje:

„Odobreni potrošački kredit smatra se oslobođenim od kamata i troškova ako:

[...]

(b) ugovor o potrošačkom kreditu ne sadržava informacije iz članka 9. stavka 2. točaka (a) do (k), (r) i (y),

[...]

(d) u ugovoru o potrošačkom kreditu nije pravilno naznačen [EGKS] na štetu potrošača.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 14 Osoba RN i društvo Home Credit 4. ožujka 2013. sklopili su ugovor o potrošačkom kreditu u iznosu od 3359,14 eura. U ugovoru se navodio iznos mjesečnih obroka (89,02 eura), kamatna stopa (19,62 %) i EGKS (od 21,5 % do 22,4 %). U ugovoru se također navodilo da će EGKS ovisiti o datumu odobrenja kredita osobi RN i da će mu se pripočiti nakon tog datuma.
- 15 Usto, u ugovoru su se navodili i rokovi dospijea obroka, pri čemu je prvi obrok trebalo uplatiti u roku od mjesec dana od odobrenja kredita; sve druge obroke trebalo je uplaćivati petnaestog dana kalendarskog mjeseca, a vrijeme otplate kredita iznosilo je 60 mjeseci.
- 16 Društvo Home Credit 2. srpnja 2017. obavijestilo je osobu RN da je otplatila kredit u cijelosti, to jest iznos od 5291,24 eura.
- 17 Međutim, osoba RN je protiv društva Home Credit podnijela kondikcijsku tužbu jer se trebalo smatrati da je kredit oslobođen kamata i troškova s obzirom na to da EGKS u ugovoru nije bio utvrđen kao jedinstvena stopa, već u rasponu između dvije vrijednosti (od – do). Stoga je osoba RN, budući da je smatrala da je dužna platiti samo iznos glavnice kredita, tj. 3359,14 eura, zatražila povrat iznosa od 1932,10 eura na temelju stjecanja bez osnove.
- 18 Prvostupanjski sud nije prihvatio taj zahtjev. Taj sud smatrao je, među ostalim, da je kredit koji je društvo Home Credit odobrilo osobi RN bio potrošački kredit koji je sadržavao sve informacije koje se zahtijevaju u članku 9. stavku 2. Zakona br. 129/2010. On je također utvrdio da u ugovoru nije bilo potrebno izričito navesti EGKS kao jedinstvenu stopu te da bi bilo nerazmjerno kažnjavati vjerovnika utvrđivanjem da je kredit oslobođen kamata i troškova samo zbog toga što je EGKS naveden u rasponu između dvije vrijednosti (od – do).
- 19 Budući da je osoba RN podnijela žalbu sudu koji je uputio zahtjev, taj sud se pita je li utvrđivanje EGKS-a u takvom rasponu protivno Direktivi 2008/48.
- 20 Taj sud navodi da društvo Home Credit tvrdi da je ugovor o kreditu sklopljen telefonom te da je tužitelj imao 35 dana za prihvaćanje ili odbijanje ponude ugovora o kreditu. Zbog toga društvo Home Credit nije moglo točno naznačiti datum odobravanja kredita o kojem ovisi EGKS.
- 21 Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da taj argument nije uvjerljiv s obzirom na slučajeve iz Priloga I. dijela II. Direktive 2008/48, posebno one predviđene u točkama (a), (c) ili (f) tog dijela. Nemogućnost utvrđivanja datuma odobravanja kredita vjerovnika ne oslobađa obveze da navede EGKS kao točan postotak, izražen kao samo jedna vrijednost.

- 22 U tim je okolnostima Krajský súd v Trnave (Okružni sud u Trnavi, Slovačka) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li članak 10. [stavak 2.] točku (g) Direktive [2008/48/EZ] tumačiti na način da ugovor o potrošačkom kreditu ispunjava zahtjev predviđen u toj odredbi u slučaju kad [EGKS] u njemu nije naveden kao točan postotak nego u rasponu između dvije vrijednosti (od – do)?”

Prethodno pitanje

- 23 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 tumačiti na način da mu se protivi to da se u ugovoru o potrošačkom kreditu EGKS ne izražava kao jedinstvena stopa, nego kao raspon između dvije vrijednosti (od – do).
- 24 Valja istaknuti da navođenje EGKS-a kao raspona između dviju vrijednosti nije u skladu s tekstem nekoliko odredaba Direktive 2008/48, posebno članka 3. i 19., a ni s njezinom općom strukturom. Naime, iz navedenih odredaba proizlazi da se EGKS mora izraziti u postotku, upućivanjem na točan broj.
- 25 Tako, s jedne strane, članak 3. točka (i) Direktive 2008/48 koji definira EGKS na način da odgovara „ukupnim troškovima kredita za potrošača, izraženima kao godišnji postotak ukupnog iznosa kredita”, zahtijeva utvrđivanje točnog postotka.
- 26 S druge strane, iz članka 19. stavka 1. Direktive 2008/48, u vezi s njezinim Prilogom I. dijelom I., proizlazi da se EGKS izračunava u skladu s matematičkom formulom koja se nalazi u navedenom prilogu i koja s točnošću jednog decimalnog mjesta mora odražavati sve postojeće ili buduće obveze dogovorene između vjerovnika i potrošača. Usto, stavak 5. drugi podstavak tog članka 19. navodi da se EGKS mora izračunati na jednoobrazan način. Kao što to pravilno ističe slovačka vlada u svojim pisanim očitovanjima, poštovanje navedenih zahtjeva može dovesti samo do preciznog rezultata, izraženog s točnošću jednog decimalnog mjesta.
- 27 Osim toga, to tumačenje potvrđeno je svrhom koja se želi postići Direktivom 2008/48 i funkcijom koju ispunjava EGKS u sustavu koji je njome uspostavljen.
- 28 U tom pogledu valja podsjetiti da je Direktiva 2008/48 donesena s dvostrukim ciljem osiguranja visoke i jednake razine zaštite interesa svih potrošača u Europskoj uniji i stvaranja učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja (presuda od 5. rujna 2019., Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 41. i navedena sudska praksa). Iz uvodne izjave 19. te direktive proizlazi da je njezin cilj, među ostalim, osigurati potrošačima prije donošenja odluke o ugovoru o kreditu odgovarajuće informacije koje se osobito odnose na EGKS u cijeloj Uniji koje će mu omogućiti usporedbu tih stopa.
- 29 Sud je već imao priliku istaknuti da je za potrošača EGKS izražen kao ukupni trošak kredita u obliku stope koja se izračunava prema jedinstvenoj matematičkoj formuli od temeljne važnosti. Naime, ta stopa omogućuje potrošaču da s financijskog stajališta ocijeni doseg svoje obveze koja podrazumijeva sklapanje ugovora o kreditu (vidjeti u tom smislu presude od 21. travnja 2016., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, t. 90. i navedenu sudsku praksu; od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 66. i navedenu sudsku praksu, i od 20. rujna 2018., EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, t. 64.).
- 30 U tom pogledu obveza pružanja informacija iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, na temelju kojeg ugovor o potrošačkom kreditu jasno i sažeto navodi EGKS, pridonosi postizanju ciljeva te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2019., Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 42. i navedenu sudsku praksu), i osobito visokoj razini zaštite interesa potrošača.

- 31 Valja utvrditi da se, ako bi u ugovoru o kreditu bilo dopušteno izražavanje EGKS-a upućivanjem na raspon između dviju vrijednosti (od – do), a ne na jedinstvenu stopu, kriterij jasnoće i sažetosti propisan u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 ne bi ispunio. Doista, taj je kriterij ključan za to da se potrošač može upoznati sa svojim pravima i obvezama prema ugovoru o kreditu, kao što je to navedeno u uvodnoj izjavi 31. te direktive. Naime, upotrebom takvog raspona može se dovesti potrošača u zabludu o stvarnom doseg njegovih obveza i učiniti težom ocjenu ukupnih troškova kredita.
- 32 Valja dodati da u tom pogledu nije relevantna okolnost na koju upućuje sud koji je uputio zahtjev, a to je da vjerovnik prilikom davanja potrošaču ponude ugovora o kreditu nema određene informacije, osobito datum odobravanja kredita ili datum sklapanja ugovora.
- 33 Naime, Direktiva 2008/48 u svojem Prilogu I. dijelu II. propisuje dodatne pretpostavke namijenjene olakšavanju izračuna EGKS-a u slučaju kad određeni elementi nisu poznati ili kada ih iz drugih razloga nije moguće utvrditi.
- 34 Tako, kada datum odobravanja kredita nije poznat, vjerovnik raspolaže dodatnim pretpostavkama predviđenima posebno u Prilogu I. dijelu II. točkama (a) do (c) Direktive 2008/48 za precizan izračun EGKS-a. Isto tako, kada datum sklapanja ugovora nije poznat, Prilog I. dio II. točka (f) podtočka (ii) te direktive propisuje da je datum početnog povlačenja novca po osnovi ugovora onaj koji rezultira najkraćim razmakom između tog datuma i datuma prve uplate koju treba izvršiti potrošač.
- 35 Slijedom toga, posebno zbog navedenih pretpostavki koje za cilj imaju lakši izračun EGKS-a na jednoobrazan način, ne može se tvrditi da utvrđivanje EGKS-a izraženog jedinstvenom stopom nije moguće ili je vrlo teško ako takve informacije nisu poznate.
- 36 S obzirom na prethodna razmatranja, na upućeno pitanje valja odgovoriti da članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da mu se protivi da se u ugovoru o potrošačkom kreditu EGKS ne izražava jedinstvenom stopom, nego u rasponu između dviju vrijednosti (od – do).

Troškovi

- 37 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

Članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ, kako je izmijenjena Direktivom Komisije 2011/90/EU od 14. studenoga 2011. treba tumačiti na način da mu se protivi da se u ugovoru o potrošačkom kreditu efektivna godišnja kamatna stopa ne izražava jedinstvenom stopom, nego u rasponu između dvije vrijednosti (od – do).

Potpisi